

Hellas Tennisplan

Naturvärdesinventering

2021-06-30

Innehåll

SAMMANFATTNING	3
BAKGRUND	4
PÅVERKAN PÅ GRÖNSTRUKTUREN	5
NATURVÄRDESINVENTERING	7
KOMPENSATIONSÅTGÄRDER	9
ÖVRIGT	10
REFERENSER	11

KONTAKT

Felicia Sjösten Harlin,
hållbarhetsspecialist, ekolog
Östgötagatan 100
Box 4700
SE-116 92 Stockholm
Tel: +46 8 518 328 20
felicia.sjosten.harlin@white.se

Sammanfattning

Uppdraget omfattar en naturvärdesinventering för planområdet Hellas Tennisplan på Södermalm i Stockholm. Syftet med naturvärdesinventeringen är att identifiera och beskriva vilka naturvärden som finns på platsen idag och hur dessa liksom den kommunala grönstrukturen påverkas om planen genomförs.

Förslaget innebär att vissa naturvärden i form av fyra skyddsvärda almar går förlorade eller riskerar att gå förlorade. Den stora tvåstammiga almen i förslagets nordvästra hörn är särskilt värdefull ur ett ekologiskt perspektiv och bör sparas. För förlusten av skyddsvärda träd har två kompensationsåtgärder föreslagits - plantering av nya almar samt uppförande av torrängstak.

Förslaget bedöms som helhet inte påverka den kommunala grönstrukturen genom det intrång som sker i habitatnätverket för groddjur, då deras spridningsmöjligheter inte bedöms försämrats vid ett genomförande av planen. Inte heller finns det livsmiljöer för groddjur inom planområdet idag. Påverkan på det regionala äddellövskogs-sambandet bedöms låg.

Bakgrund

BESTÄLLARE

Hellas Tennis AB

METOD

Naturvärdesinventeringen genomfördes genom ett platsbesök den 9 september 2020. Inventeringen har inte utgått ifrån svensk standard (SS 199000:2014) utan anpassats till projektet i enlighet med Boverkets rekommendationer för naturvärdesinventeringar i urbana miljöer:

"Vid naturinventeringar av urbana miljöer rekommenderas att inventeringsmetoden anpassas till syftet med inventeringen, till exempel förekomst av naturområden som har utvecklats fritt, hur grönytorna samverkar i en grön infrastruktur eller förekomst av värdefulla naturelement som gamla eller större träd."

Inventeringen syftade till att identifiera vilka naturvärden som finns på platsen idag, så som förekomsten av viktiga grönstrukturer och skyddsvärda arter.

En klassificering av skyddsvärda träd har genomförts enligt följande klassificeringar:

Naturvärdesklass 1 - särskilt skyddsvärt träd

Naturvärdesklass 2 - skyddsvärt träd

Naturvärdesklass 3 - värdefullt träd

UTFÖRARE

Felicia Sjösten Harlin, ekolog, White arkitekter

INVENTERINGSOMRÅDET

Inventeringsområdet utgår från föreslaget planområde.

Inventeringsområdet (i rött)

Påverkan på grönstrukturen

BEFINTLIG GRÖNSTRUKTUR - STOCKHOLMS STADS HABITATNÄTVERK

Planområdet ansluter till stadens övergripande gröna infrastruktur genom närhet till Årstavikens strandområde och utgör ett s.k. habitat- och spridningsområde för groddjur genom närheten till vatten. Habitatnätverket för eklevande insekter och barrskogslevande arter överlappar inte planområdet.

PÅVERKAN PÅ HABITATNÄTVERKET FÖR GRODDJUR

Förslaget bedöms inte påverka möjligheterna för groddjurs spridning inom området. Detta eftersom förverkligandet av planen inte medför ökade svårigheter för groddjurens framkomlighet mellan livsmiljöer som finns utanför planområdet. Planområdet innehåller inte heller i sig några livsmiljöer för groddjur i dagsläget utan dessa återfinns längs med Årstavikens strandmiljöer som sträcker sig i väst-östlig riktning söder om planområdet.

Planområdet/inventeringsområdet (i rött) ligger inom habitatnätverket för våtmarkslevande arter (groddjur). Planområdet överlappar ytor klassade som "Spridning trolig" (mellanblått) och "Spridning möjlig" (ljusblått).

PÅVERKAN PÅ BEFINTLIG GRÖN- STRUKTUR - SKYDDSVÄRD TRÄD- MILJÖ

Planområdet utgör en del av en utpekad skyddsvärd trädmiljö enligt länsstyrelsen Stockholms län. "Skyddsvärda trädmiljöer" är miljöer med särskilt skyddsvärda träd eller efterträdare som punkt- och ytoobjekt. Vid inventeringen på plats 9 sep 2020 identifierades inga särskilt skyddsvärda träd enligt Naturvårdsverkets definition. Inte heller identifierades några så kallade ersättningsträd, varför detta område ej kan definieras som skyddsvärd trädmiljö enligt denna definition. En tvåstammig alm i inventeringsområdet nordvästra hörn uppfyller kriteriet för ett ersättningsträd, men står strax utanför den utpekade skyddsvärda trädmiljön. Det är dock viktigt att påpeka att trädmiljön är värdefull genom förekomsten av almarna.

PÅVERKAN PÅ DEN REGIONALA SPRIDNINGSLÄNKEN FÖR ÄDELLÖV

Genom planområdet löper en regional spridningslänk för ädellöv utpekad av länsstyrelsen Stockholms län. Området angränsar till värdefulla ädellövmiljöer i öst, också utpekade av länsstyrelsen, och även till ekområden i väst, varför denna länk uppstår där emellan.

Regionala samband är av betydelse för arters möjlighet att sprida sin in till staden genom att koppla på kommunala och lokala spridningsvägar som löper vidare till andra värdefulla regionala grönsystem. Den ädellövs-länk som löper genom det aktuella området kan ses som en lokal spridningslänk som kopplar samman dessa i sin förlängning.

Den regionala spridningslänken för ädellöv som löper genom området bryts upp för den sträcka som faller inom planområdet. För insektsarter knutna till ädellöv med god spridningsförmåga får uppbyggnaden av spridningslänken inga betydande konsekvenser då avståndet mellan närliggande värdefulla ädellövsbiotoper ligger inom 200-3000 m från varandra (avståndskriterium för ädellövsinsektsarter med god spridningsförmåga enligt Ekologigruppens metodik). Påverkan på arter knutna till ädellöv med låg spridningsförmåga bedöms inte påverkas heller då avståndet mellan kvarstående ädellövsbiotoper invid är inom 200 m från varandra (avståndskriteriet för ädellövsinsektsarter med låg spridningsförmåga). Planen bedöms därmed inte påverka de regionala ädellövssambanden.

Skyddsvärd trädmiljö (orange skifferat), regional spridningslänk för ädellöv (grönt streck), tvåstammig alm (gul prick) samt inventeringsområdet i rött.

Naturvärdesinventering

OMRÅDET

Planområdet består av en befintlig tennisplan med tillhörande hall omgiven av en uppvuxen lövträds miljö med inslag av äddellövträd.

SKYDDSVÄRDA TRÄD INOM PLANOMRÅDET (KARTA 1)

- Stor tvåstammig alm med god vitalitet i nordvästra hörnet (klass 2)
- Mellanstor alm i syd, mitten (klass 3)
- Mellanstor alm i sydväst (klass 3)
- Mindre, trängd alm i sydvästra hörnet (klass 3)
- Ask (klass 3)

ÖVRIGA VÄRDEFULLA TRÄD INOM PLANOMRÅDET

- Stor lönn i syd

Almarna

Totalt återfanns fyra stycken större almar (ca 40-60 cm diameter) av god vitalitet. Tre ytterligare almar hittades men dessa var döda eller uppvisade tecken på almsjukan. Staketet längst i öst kantas av små almar i norr-södergående riktning. Dessa står väldigt tätt men ser friska ut. Dock är de allra flesta och inväxta i staketet vilket talar

mot fortsatt god vitalitet på sikt. Alm har mycket höga naturvärden och är rödlistad med den högsta hotningsgraden - Akut hotad (CR). Friska almar bör därför fredas från nedtagning och all form av störning på såväl rötter och kronverk.

Asken

Asken bedöms som sjuk (askskottssjukan) och bör tas bort.

Lönnen

Den stora lönnen är i gott skick.

TRÄD MED HÖGA NATURVÄRDEN SOM BÖR FREDAS

Det är av mycket stort värde att almarna, och särskilt den tvåstammiga almen i nordvästra hörnet sparas utifrån ett ekologiskt perspektiv med anledning av nedanstående.

- Almen är ett äddellövträd som har många arter knutna till sig
- Almen är rödlistad med högsta klassificeringen - Akut hotad (CR), den sista utposten innan klassificeringen Nationellt utdöd (RE)
- Almsjukan har slagit hårt mot almbeståndet. Friska almar är extra värdefulla eftersom de har en

potential att återpopulera arten på sikt med motståndskraftiga almar när almsjukan dragit igenom

RÖDLISTAN

Rödlistning handlar om att bedöma arters risk att dö ut (populationsminskning). En vanlig art kan alltså bli rödlistad (trots att man ser den överallt) på grund av att populationen minskat kraftigt. Rödlistningen har dock ingen juridisk status.

Rödlistade arter som observerades inom inventeringsområdet

- Skogsalm (Ulmus glabra) akut hotad (CR), 7 st
- Ask (Fraxinus excelsior) starkt hotad (EN), 1 st

Tidigare observerade rödlistade arter (Artportalen 2000-2020):

Fynd saknas.

Övriga arter observerade inom inventeringsområdet

Asp, björk, lönn, nyponros, snöbär, vallört, sandvita, vitmåra, pilört, klöver, gråbo, renfana och rölleka.

Karta 1.

Identifierade skyddsvärda träd inom inventeringsområdet (rött)

- Klass 2 - skyddsvärt träd
- Klass 3 - värdefullt träd

Kompensations- åtgärder

OM KOMPENSATION

Ekologisk kompensation är "en fullständig eller partiell gottgörelse av skada på naturmiljö som utgör allmänna intressen, såsom arter, naturtyper, ekosystemfunktioner och upplevelsevärden. Gottgörelsen kan ske genom att den som orsakat skada tillför nya värden eller säkerställer befintliga värden som annars skulle riskera att gå förlorade." (Naturvårdsverket). Naturvårdsverket har tagit fram en vägledning för ekologisk kompensation vid förlust av naturvärden. Exempel på fall där Naturvårdsverket anser att krav på kompensation särskilt bör övervägas i samband med intrång i områden med höga naturvärden och vid påverkan på den gröna infrastrukturen och viktiga ekosystemtjänster.

FÖRESLAGEN KOMPENSATION

Med förslaget försvinner fyra värdefulla almar med god vitalitet vilka har stora naturvärden vilka beskrivits ovan. Utöver dessa försvinner en stor lönn och ett antal grövre aspar vilka har vissa naturvärden. För ovan nämnda träd bör kompensation ske.

Nyplantering av alm

Almsjukan skördar almar i hög hastighet och almen är numera rödlistad med högsta hotningsklassen: Akut Hotad (CR). Det är värdefullt att nytillkommande träd till stor del utgörs av nya almar. Almarna är viktiga värdar för minst 254 arter i olika organismgrupper, av vilka åtminstone 57 arter är almspecialister. Ytterligare 8 arter förekommer endast på alm. Almsjuka är en svampsjukdom som angriper almar och som huvudsakligen sprids av almsplintborren, och i andra hand av överväxt från träd till träd via rotkontakt. Nya almar bör dock inte placeras på ytor där sjuka almar står eller har stått, eftersom det kan finnas en risk att den svamp som bär på smittan överförs.

Skogsalm (*Ulmus Glabra*) är den mest lämpade arten att plantera. Dock kan det finnas risk att dessa drabbas av almsjukan eftersom arten är väldigt mottaglig för sjukdomen och då nyetablerade träd ge-

nerellt sett är mer känsliga.

Vresalm, som återfinns framför allt på Öland (dock som enstaka träd då dessa aldrig bildar bestånd), verkar till skillnad från skogs- och lundalm inte lika utsatt för almsjukan eftersom den har en annorlunda struktur på barken som almsplintborrarna inte gillar. Detta kan vara ett bättre alternativ till plantering av nya skogsalmar om förutsättningarna är de rätta. Vissa av de arter som är knutna till skogsalm kan nämligen använda vresalmen som alternativ.

Det finns också flera sorter av resistent almar som säljs och förädlas fram i flera olika länder. Resista® är ett internationellt varumärke som erbjuder resistent sorter. Resista® almar erbjuder två olika sorters almar för försäljning i Sverige. Dessa är *Ulmus Resista® 'New Horizon'* och *Ulmus Resista® 'Rebona'*. Sorterna är hybrider mellan *U. japonica* och *U. pumila*, alltså inga inhemska sorter av alm. Det finns dock teorier om att dessa almar inte har samma värde för biologisk mångfald - "funktionella egenskaper som kapacitet att hysa biologisk mångfald kan vara begränsade på grund av ändrade resistensegenskaper" vilket väcker frågan om lämplighet som kompensation för almen.

Det blir viktigt att noga överväga val av almart i kommande skeden.

Torrängstak

Flera leverantörer erbjuder torrängstak. Dessa tak har fler ekologiska värden och bättre dagvattenhanterande förmåga än t ex sedumtak. Ängstaken har tämligen låg skötsel. Torrängstaket behöver slås en gång per år och avslaget material behöver tas bort från taket så att näringen inte återförs genom förmultning. Detta för att behålla ängsväxtligheten över tid och undvika intrång av gräs och annan växtlighet med färre ekologiska värden. Det är viktigt att slå ängen årligen även för att minska risken att fröspriande träd rotar sig i det gröna taket.

Övrigt

DEN TVÅSTAMMIGA ALMENS FÖRUTSÄTTNINGAR

Den stora tvåstammiga almens förutsättningar att överleva trots schaktning intill hänger helt på rotsystemets karaktär och utbredning. Almar växer generellt med djupa rotsystem, till skillnad från andra träddarter som har mer utbredda rötter, så det finns viss chans att dess rotsystem inte ligger för nära området som ska schaktas. Aktuellt förslag för byggnad ligger 5 m från almen. Viktigt är att skydda större rötter vid schaktning. En provgrävning för att undersöka rötternas utbredning föreslås framöver.

Vägledning kring hur träden skyddas från skador på rotsystem och kronverk vid exploatering hittas i handboken "Trädvårdshandbok 2017 – beskärning och trädvårdsåtgärder på etablerade träd i urban miljö i Sverige, SLU".

En liten mängd stängsel har växt in i almen men det bedöms inte påverka dess vitalitet, utan stängslet kan enkelt klippas bort runt stammen och i övrigt lämnas kvar i trädet.

Stor frisk tvåstammig alm i nordvästra hörnet

Referenser

TIDIGARE UTREDNINGAR OCH UNDERLAG

Miljökonsekvensanalys
tillhörande planprogram för södra Skanstull, 2016.
Sweco AB

Underlag för miljö- och hälsofrågor
för detaljplan för del av Södermalm 5:2 i stadsdelen
Södermalm, Dp 2020-00730. Miljöförvaltningen
Stockholms stad. 2021-02-04

Länsstyrelsens kartunderlag för Skyddsvärda träd-
miljöer och spridningslänkar för äddellöv

Stockholms stads kartmaterial över habitatnätverken
för eklevande insekter, groddjur och barrskogslevan-
de fåglar.

Metodik för kartläggning av spridningsfunktioner
inom Stockholms stad, Ekologigruppen 2007